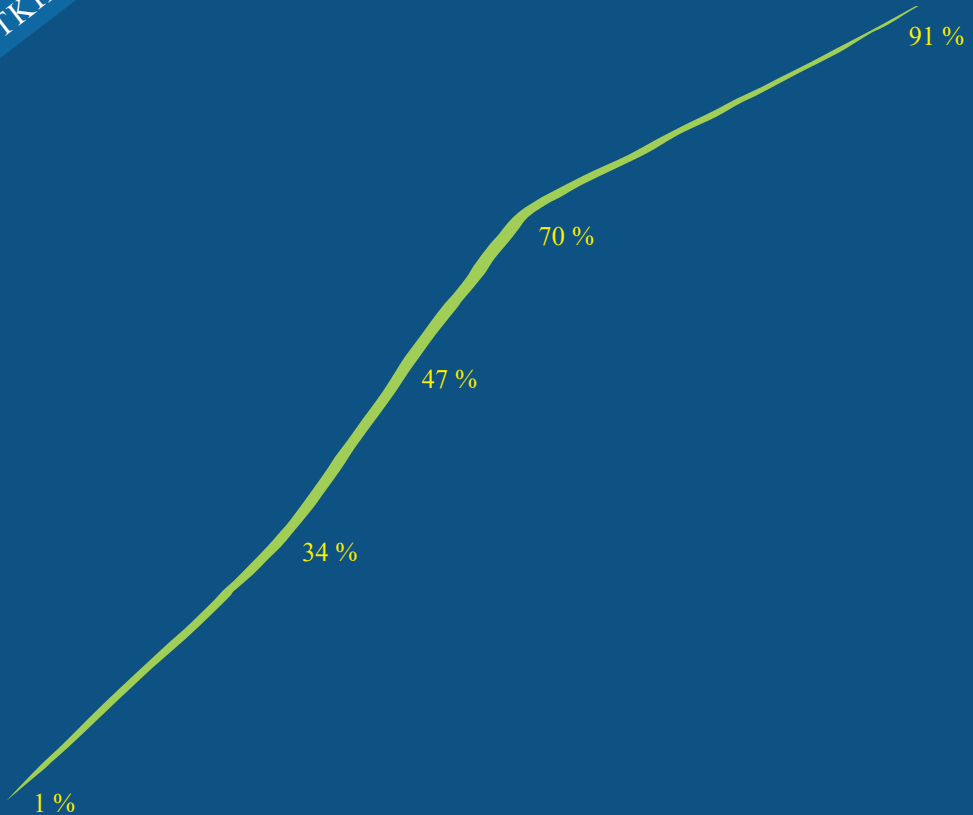

KOLMAS PAINOS
TUTKIMUSAINEISTO ARKISTOITU

A3

Suomalaisen arvomaailman muutos, globalisaatio ja ajan henki

Martti Puohiniemi

**Suomalaisen
arvomaailman muutos,
globalisaatio ja ajan henki**

Martti Puohiniemi

**Suomalaisen
arvomaailman muutos,
globalisaatio ja ajan henki**

Kolmas painos
2024

Vuosina 1981-1995 tutkimusaineiston keräsi RISC Monitor-asennetutkimusten yhteydessä Kantar TNS, joka antoi ne vastikkeetta tutkimushankkeen käyttöön. Suomen Akatemia tuki tutkimuksen toteuttamista 1990-1994 ja Helsingin yliopisto vuonna 1994. Vuosina 1999-2005 tutkimusta rahoitettiin toteuttamalla sen yhteydessä yrityskohtaisia tutkimuksia seitsemälle arvoista kiinnostuneelle yritykselle, jotka maksoivat heille tehdyistä tutkimuksista. Nämä yritykset ovat: Kuntien eläkevakuutus, Liikenneturva, Sanoma Media Finland, Sinebrychoff, Suomen Punainen Risti, Veho ja Yleisradio. Koneen Säätiö rahoitti tutkimusta 2014-2018. Vuosina 1992-2014 tutkimusta rahoitti myös yritykseni Limor. Ajanjaksolla 1999-2015 tutkimusaineistot koottiin Limorin tutkimusten yhteydessä ja Limorin tutkimuskonseptia käyttäen Kantar TNS:n toteuttaessa kenttätöitä. Haastattelukeskus osallistui kenttätöihin vuonna 2001.

Tutkimusaineistot vuosilta 1991-2015 on arkistoitu Yhteiskuntatieteelliseen tietoarkistoon, elleivät tekijänoikeusasiat sitä estäneet.

Kolmas painos

© 2024 Martti Puohiniemi

Kansi: Elina Puohiniemi, elinap

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-33-9397-4 (pehmeäkantinen)

ISBN: 9789528033929 (e-kirja)

Motto:

*Values change up and down,
depending on whom you ask,
when and how.*

Martti Puohiniemi

Sisältö

Esipuhe: Klaus Helkama.....	i
Tekijän esipuhe 1. painokseen	iii
Tekijän esipuhe 2. painokseen	v
Tekijän esipuhe 3. painokseen	vi
JOHDANTO: AIKA, HISTORIA JA MUUTOS.....	9
Osa 1 AJAN TRENDIT	17
1 Megatrendi: globalisaatio.....	19
2 Kuusi trendiä.....	28
Osa 2 ARVOT, ARVOTEORIA JA MUUTOS.....	47
3 Mitä arvot ovat?	49
4 Empiirisen arvotutkimuksen neljä aikakautta	51
5 Schwartzin arvoteoria ja arvokäsitteistö	60
6 Arvot, vakaus ja muutos	69
Osa 3 ARVOJEN MERKITYKSET JA NIISSÄ ILMENEVÄT POIKKEAMAT	71
7 Analyysi suomalaisten arvojen merkityksistä.....	73
8 Arvojen merkitykset, historia ja ajan ilmiöt.....	81
9 Suomalaisen arvomaailman ainutlaatuisuus?.....	97
Osa 4 ARVOT, TRENDIT JA MUUTOS.....	105
10 Muutosanalyysin kolme näkökulmaa.....	107
11 Muutoksen suunta arvokartalla	113
12 Väestöryhmät arvokartalla	122
13 Arvot, käyttäytyminen ja muutos.....	136
14 Teknologinen innovatiivisuus ja arvomuutos	146
15 Ympäristöteot ja arvomuutos	166
16 Ajan trendit arvokartoilla	184
Osa 5 ARVOMUUTOKSET JA AJAN HENKI	205
17 Arvomuutos ajan hengen mittana	207
18 1980-luku: Kulutusjuhlien kautta lamaan	219
19 1990-luku: Laman kautta kasvuun	229
20 1999-2005: Digitalisaatio arkipäiväistyy	246
21 2005-2015: Sosiaalisen median aikakausi.....	253

Osa 6 PIRSTALOITUUKO SUOMALAINEN ARVOMAAILMA?	265
22 Arvokonsensus ja ajan henki.....	267
23 Mediakäytön pirstaloituminen ja arvokonsensus	286
24 Poliitiikan ja arvojen polarisaatio.....	302
Osa 7 UUDEN AIKAKAUDEN ALKU JA SUOMALAINEN ARVOMAAILMA ...	311
25 Poliitiikan suunta muuttui	313
26 Mihin naisten muutosvalmius johti?	316
27 Globaali yllätys, koronapandemia.....	320
28 Teknologinen innovatiivisuus ja yhteiskunnallinen muutos	326
29 Ilmastonmuutos uhkana	331
Osa 8 PÄÄTULOKSET JA POHDINTA	337
30 Päätulokset: vuodenaikametafora.....	339
31 Pohdinta	346
ENTÄ SUOMALAINEN ARVOMAAILMA?	359
KIITOKSET.....	363
LIITTEET	371
Liite 1. Tutkimusaineisto ja sen edustavuus	373
Liite 2. Arvojen mittaaminen	377
Liite 3. Muut mittarit.....	392
Liite 4. Tutkimusaineiston arkistointi ja arkistoidun aineiston käyttö	400
Liitetaulukot.....	401
KIRJALLISUUS.....	409
VIITTEET	429

Esipuhe: Klaus Helkama

Kun Martti Puohiniemi oli väittelemässä tohtoriksi 18. elokuuta 1995, hänen kännykkänsä pirahti soimaan Helsingin yliopiston pienessä juhlasalissa kesken tilaisuuden, hän kun oli unohtanut kytkeä sen äänettömälle. Tämä yliopiston historiassa luultavasti laatuaan ensimmäinen tapaus symbolisoi hyvin Puohiniemen monikymmenvuotista tutkimusohjelmaa, jonka ”alkusoitto” se oli ja joka huipentuu hänen käsillä olevaan kirjaansa. Kännykät, tieto- ja viestintäteknologia ja digitalisaatio ovat olleet tutkimusohjelman alusta saakka Puohiniemen tieteellisen mielenkiinnon kohteena, mikä sopii luonnollisesti siihen, että väitöskirjan rahoitus tuli Suomen Akatemian kuluttajatutkimusvaroista. Toinen läpikäyvä aihe on ollut ympäristöystävällinen käyttäytyminen.

Arvoja tutkittaessa on yleensä oltu kiinnostuneita siitä, miten arvot vaikuttavat käyttäytymiseen ja vähemmän siitä, miten käyttäytyminen vaikuttaa arvoihin ja miten arvoja käytetään oman käyttäytymisen perusteleamiseen. Tarkastellessaan arvojen ja tietotekniikan käytön ja arvojen ja ympäristöystävällisen käyttäytymisen suhteita ajallisesti Puohiniemi osoittaa vakuuttavasti aineistojensa tukevan jälkimmäistä, käyttäytymisen ensisijaisuutta korostavaa käsitystapaa.

Puohiniemen tutkimus on maailmalla tehdyn arvotutkimuksen historiassa ainutlaatuinen, koska mistään muusta maasta ei ole näin pitkää kansallisten otosten sarjaa SVS-arvoista. Käsillä oleva kirja yhdessä aikaisempien teosten kanssa muodostaa todellisen runsaudensarven, josta tulevat tutkijapolvet voivat ammentaa tietoa sellaisista suomalaisen yhteiskunnan muutoksista kuin esimerkiksi ajan henki -ilmiöiden vähittäisestä katoamisesta 2000-luvun edetessä.

Myös arvojen mittauksen kannalta hanke on ainutlaatuinen maailmassa. Puohiniemen väitöskirja oli ensimmäinen kolmesta suomalaisesta väitöskirjasta, jotka käsittelivät Shalom Schwartzin arvoteoriaa ja arvojen mittausta ja joissa Schwartz oli mukana, Puohiniemen tapauksessa esitarkastajana. Schwartzin SVS-mittari, jota Puohiniemi käytti, vaatii vastaajaa pohtimaan, mitkä asiat hänelle elämässä ovat tärkeitä. Tällainen formaatti osoittautui monissa maissa tavallisille vähän koulutusta saaneille ihmisille hankalaksi, niin että Schwartz siirtyi mittaamaan arvoja ”muotokuva” -menetelmällä, jossa vastaaja vain arvioi kuinka samanlainen hän

on kuvatun henkilön kanssa. Schwartz ei kokemuksensa perusteella uskonut, että älyllisesti vaativaa SVS:ää voisi käyttää tavallisten ihmisten arvojen kartoittamiseen ja hämmästyí, kun Puohiniemi kertoi hänelle jo tehneensä näin. Kun muualla on siirrytty muotokuvamittaukseen, Puohiniemi on pitänyt kiinni arvojen määritelmään paremmin sopivasta SVS:stä.

Puohiniemen väitöstyö oli ensi askel polulla, joka johti nykyään VEMP (Values, Emotions, Morality and Personality) -nimellä kulkevan tutkimusryhmän muodostamiseen. Ryhmä kokoontui koronapandemiaan saakka parikymmentä vuotta säännöllisesti joka toinen viikko ja Martti Puohiniemi on ollut sen kantavia voimia. Vaikka käsillä olevassa kirjassa näkyy VEMP:in vaikutteita niin teorioiden kuin menetelmienkin osalta, Puohiniemi on kuitenkin meidän kaikkien onneksi säilyttänyt vahvan markkinatutkijaidentiteettinsä.

Tekijän esipuhe 1. painokseen

Keväällä 2013 Suomi oli vajonnut globaalin finanssikriisin ja eurokriisin jälkeen pitkittyneeseen taantumaan. Jotain uutta oli kuitenkin ilmassa, sillä pitkä kriisiaika ei lamaanuttanut suomalaisia tai saanut heitä kaduille, kuten 1990-luvun alun lama. Moni asia oli muuttunut. Digitalisaation myötä teknologiasta on tullut entistä henkilökohtaisempaa ja yksilöä velvoittavampaa. Talous dominoi yhteiskuntaa uudella tavalla. Ympäristöasiat ovat yhteiskunnallistuneet ja mediakäyttö pirstaloitumassa. 1980-luvun alussa syntynyt talouden ja teknologian markkinoita globalisoiva liitto oli työntynyt syvälle ihmisten elämään. Lisäksi suomalaiset ikääntyivät vauhdilla ja koulutustaso nousi tasaisesti. Ympäristöasioita lukuun ottamatta näitä kaikkia on myös pidetty arvomuutoksen aiheuttajina. Aloin miettiä, miten globalisaatio heijastuu omaan tutkimuskohteeseeni, suomalaiseen arvomaailmaan?

Päätin tutkia tapahtunutta muutosta laajojen asenne- ja arvoaineistojen avulla, joita olin koonnut ja analysoinut 33 vuoden ajan työskennellessäni Gallup-organisaatioon (nyk. Kantar TNS) kuuluneessa Marketing Radarissa, Helsingin yliopistolla, ja viimein omassa yrityksessäni, Limor Oy:ssä¹. Väitöskirjaa aloitellessani sosiaalipsykologian professori Klaus Helkama tutustutti minut professori Shalom Schwartziin ja hänen julkaisuvaiheessa olleeseen arvoteoriaansa, jota sittemmin testasin väitöskirjaani varten väestönäytteissä, ensimmäisenä maailmassa. Lisäämällä sarjaan vielä yhden tutkimuskierroksen ennen julkaisematon arvojen aikasarja tavoittaisi nykyhetken ja pääsisin kiinni globalisaatioon ilmiönä sekä siihen mahdollisesti liittyviin suomalaisen arvomaailman muutoksiin.

Iso idea kiteytyi hetkessä vuodenaikametaforaksi, sivun mittaiseksi tarinaksi, joka tavoitti oleellisen ajanjakson 1981-2013 tapahtumista. Uusi aikakausi alkoi 1980-luvun alussa. Tuolloin koitti markkinoiden kevät. Uudenlaisen kotitalouden ja viihdeteknologian virta alkoi nopeasti muuttaa ihmisten arkea ja ajankäyttöä. Kymmenen vuotta myöhemmin tuo kulutusjuhliksi² yltynyt jakso päättyi Neuvostoliiton romahdukseen, 1990-luvun alun lamaan ja suurtyöttömyyteen. Taas siirryttiin uuteen aikakauteen. Euroopan rajoja piirrettiin uusiksi. Nopeasti ohimenneiden kevätskyökyjen jälkeen koitti pitkä talouskasvun aika, metaforinen kesä. Vuosituhannen vaihde edusti metaforassani syksyistä sadonkorjuuta. Silloin nähtiin, mitä oli

saatu aikaan. Ei vielä paljoakaan, mutta vuoden 2010 tienoolla tilanne alkoi muuttua. Päästiin reippaiden pakkaspäivien aikaan (pidän talvesta) ja katseet kääntyivät seuraavaan kevääseen. Joko kevätauringon tai takatalven odotteluun. Yksiä muutoksia miellytti, toiset se sai puolustuskannalle ja etsimään turvaa poliittisen populismin tarjoamista helpoista ratkaisuista. Samoihin aikoihin kaikkia koskettavaksi, vaikkakaan ei kaikkia kiinnostavaksi, huolenaiheeksi nousi nopeasti lämpenevä ilmasto, globaali ilmiö sekin. Vuodenaikametaforasta kehittyi tutkimusta ohjaava hypoteesi. Voisiko globalisaation eteneminen todella näkyä siinä, miten suomalaisten arvot muuttuvat? Kysymykseen vastaaminen vei kahdeksan vuotta.

Viikon kuluttua idean synnystä lähti ensimmäinen apurahahakemus eräseen säätiöön. Kesän ja alkusyksyn kuluessa oli hakemusten määrä noussut jo kuuheen. Näistä kaksi tärpäsi. Tammikuussa 2014 käynnistyi Koneen Säätiön rahoittama tutkimushankkeen *"The four seasons of globalization: How diffusion of new technology shapes human values"*. Se mahdollisti vuonna 2015 toteutetun tuoreimman väestökyselyn sekä tutkimuksen käynnistäneen metaforan kuvaaman kokonaisuuden tutkimisen. Tähän tutkijanurani kattama ajanjakso oli otollinen. Sitä paitsi hanke täydentäisi trilogiaksi kahdessa aiemmassa kirjassani³ aloittamani tutkimuksen suomalaisesta arvomaailmasta. Ja 1980-luvun arvomuutokset saisin mukaan väitöskirjan ohessa kehittämälläni algoritmilla, joka viimein pääsisi tositoimiin.

Vuodesta 1981 vuoteen 2015 ulottunut aikasarjani alkoi markkinoiden globalisaation ensiaskeleista ja päättyi rajojen sulkeutumiseen kansainvaellusten ja kauppasotien aattona. Myöhemmin Fukuyama⁴ nimesi ajanjakson liberaalin demokratian nousukaudeksi, mikä kuvaa hyvin myös Suomessa tapahtunutta muutosta. Pohdin analyysi- ja kirjoitustyön edetessä tutkimusjaksoa seuranneita tapahtumia vuoteen 2021, jolloin koronavirustauti oli jo pysäyttänyt globalisaation nykyvaiheen. Pohdiskeluaika osoitti, miten suomalainen arvomaailma toimii. Oli yllätys, että hanke kattoi yhden aikakauden alusta loppuun. Loppuratkaisu tosin paljastui tuloksissa jo kesällä 2015 ja toi kirjoittamiseen omanlaisensa jännityksen. Ihan kuin olisin dekkaria kirjoittanut. Millaiset arvot ohjasivat suomalaisia tutkimusjakson edetessä ja miten tarina päättyy?

Lippajärvellä 10.4.2022

Martti Puohiniemi

Tekijän esipuhe 2. painokseen

Toiseen painokseen on lisätty kaksi analyysia. Ensimmäinen näistä tiivistyy Kuvioksi 10.1. ja käsittelee arvojen keskiarvoista laskettua tärkeyttä. Kuviossa esitetään kokonaistulokset Schwartzin kymmenessä arvossa tapahtuneista vaihteluista koko arvomittausten kattamalta ajanjaksolta 1991-2015. Jos sama kuvio piirrettäisiin eri väestöryhmistä, jouduttaisiin ojasta allikkoon, eikä nähtäisi metsää puilta. Tarkattaen keskiarvot yksittäisistä arvoista eivät riitä, kun pyritään tuottamaan kattava kokonaiskuva monimutkaisesta yhteiskunnallisesta muutoksesta.

Koska arvot muodostavat järjestelmän, ne myös muuttuvat järjestelmänä. Siksi on siirryttävä tutkimaan muutosta arvojärjestelmän tasolle. Muutosta tutkittaessa tärkeimmäksi työvälineeksi osoittautuivat arvokartat (ks. Liite 2.9.). Arvojen keskiarvot on kuitenkin tärkeä esittää, koska niihin koko analyysi perustuu. Niiden avulla lukijalle syntyy käsitys arvojen hierarkiasta ja tärkeydessä esiintyvistä vaihtelusta tutkimusjaksolla. Ja ymmärrys siitä, että vastaavaa – suurempaa tai pienempää – vaihtelua, löytyy jokaisesta väestöryhmästä. Arvokartat osoittautuivat havainnollisuudessaan ylivoimaisiksi tutkittaessa muutosta koko arvomittausten kattamalla jaksolla.

Toinen analyysi tarkentaa ensimmäisessä painoksessa esiteltyä arvokonsensusuksessa eli arvoyksimielisyydessä havaittua muutosta. Arvokonsensusuksen yhteyttä muihin ilmiöihin on toistaiseksi analysoitu vain kahdessa tutkimuksessa⁵ ja sen muutosta yhdessä⁶. Aiempien analyysien jatkoksi nyt tutkitaan arvokonsensusuksen muutoksia myös 12 väestöryhmässä (ks. Kuviot 22.5. ja 22.6.), kuten useimmissa muisakin kirjan analyyseissa. Pirstaloituvassa yhteiskunnassa arvokonsensus voi osoittautua tutkimisen arvoiseksi aiheeksi arvomuutosten kannalta. Aika näyttää onko näin.

Toiseen painoksen kieliasua on parannettu ja tekstiä täsmennetty kautta linjan. Samalla on myös korjattu tähän mennessä havaitut painovirheet ja epätarkkuudet. Toinen painos julkaistaan kova- ja pehmeäkantisina laitoksina sekä e-kirjana.

Lippajärvellä 12.8.2022

Martti Puohiniemi

Tekijän esipuhe 3. painokseen

A3-trilogia perustuu vuosina 1981-2015 koottuun aikasarjaan suomalaisen yhteiskunnan ja arvomaailman muutoksesta. Trilogian päätösosan 3. painos tuli ajankohdaiseksi, kun aikasarjan vertailukelpoisin osa, ajanjaksolla 1991-2015 kerätty aineisto arkistoitiin nimellä *'Suomalaisten arvot ja arkielämä'* pysyvästi Yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon; suomalaista arkielämäähän tutkimushankkeessa analysoidaan (ks. Liite 4). Teos on ainoa kokonaisesitys A3-tutkimuksen⁷ aikasarjasta ja sen aineiston keruusta ja analyysimenetelmistä. Kyseessä on pisin Schwartzin (1992) arvoteoriaan perustuva, kansallisista väestönäytteistä muodostettu aikasarja, johon sisältyy runsaasti ajan henkeä ja suomalaista arkea kuvaavaa käyttäytymistietoa.

A3-trilogian päätösosa ja siinä esitetty analyysi suomalaisen arvomaailman muutoksesta kattaa arkistoitua aineistoa pidemmän ajanjakson eli vuodet 1981-2015. Tekijänoikeussyistä ei vuosien 1981-1989 ja 1995 aineistoja eikä vuoden 1991 tutkimuksessa kysyttyjä kodinteknologiaa eikä ympäristötekoja käsitteleviä aineistoja arkistoitu muun aineiston mukana. Aineistojen analyysit on kuitenkin julkaistu teoksen tässä ja aiemmissa painoksissa niiden omistajan Kantar TNS:n luvalla, mikä on tärkeää aineiston yhteiskunnallisen ja kulttuurihistoriallisen merkityksen vuoksi. Näin tutkimus tavoittaa Suomessa ja myös muualla toteutuneen globalisaatiokehityksen uuden vaiheen, liberaalin demokratian nousukauden 1981-2015 alusta alkaen.

Arvojen kannalta 1980-luvun alusta alkanut ajanjakso osoittautui myös muutosvalmiuden nousukaudeksi, jonka yhteiskunnallista merkitystä ei voi liikaa korostaa. Ensin esitellään tutkimuksessa keskeisessä roolissa olevat arvodimensiot aiemmista painoksista poiketen jo Luvussa 10, ennen varsinaista arvomuutoksen analysointia. Aluksi 1991-2015 tapahtunutta arvomuutosta tutkitaan Schwartzin kymmenen perusarvon avulla. Luvussa 11 esitellään sama arvomuutos universaalin teoreettisen arvomallin (ks. Kuvio 5.1.) kahden dimension avulla. Kahdesta arvodimensiosta muodostetun kaksiulotteisen kartan avulla paljastuu arvomuutoksen dynamiikka sekä eri väestöryhmien siirtymät arvokartalla. Kaikilla kolmella mittaustavalla on oma paikkansa analyysissa. Arvodimensiot osoittavat kokonaisuutoksen suunnan ja suuruuden. Kymmenen perusarvon analyysi puolestaan paikallistaa muutoksen kohteena olevat arvot ja arvokartta muutoksen dynamiikan väestöryhmissä.

Schwartzin arvoteoria on tässä suhteessa ainutlaatuinen. Analyysitavat ovat toisiaan täydentäviä. Yksi paljastaa kokonaisuuden, toinen yksityiskohdat ja kolmas

tuo esiin arvomuutoksen dynamiikan eri väestöryhmissä. Arvodimensioilla ja niiden estimaateilla mitattu arvojen tärkeys 1981-2015 taustoittaa hyvin 1990-luvun alussa Suomessa alkaneen yhteiskunnallisen vaiheen, jonka arvomuutoksissa keskeistä osaa näyttelevät taloussuhdanteet, digitalisaation nousu, ympäristölainsäädännön muutokset, median murros, väestörakenteen muutokset sekä populismin nousu.

Kirjoittaessani Luvussa 2 maailmanpolitiikassa tapahtuneesta muutoksesta, kuvasin vuotta 2015 seurannutta kuuden vuoden aikaa päättymättömäksi siirtymäkaudeksi. Siirtymäkausi päättyi dramaattisesti noin vuotta myöhemmin, 24.2.2022 Venäjän hyökätessä Ukraina ja aloittaessa provosoimattoman, täysimittaisen sodan keskellä Eurooppaa. Alkoi uusi yhteiskunnallinen vaihe, jonka ilmiöissä on kuitenkin paljon samaa kuin trilogiassa käsitellyissä tapahtumissa. Taas Euroopassa soditaan, taas uusi teknologia, nyt tekoäly, on tulossa markkinoille, taas taloussuhdanteet heilahtelevat, taas ympäristöasiat – nyt vihreän siirtymän muodossa – muodostavat oleellisen, ajan henkeen vaikuttavan elementin. Aika näyttää vauhdittaako Venäjän fossiilisesta energiasta luopuminen vihreää siirtymää vai ei.

Koska vastaavat ilmiöt vaikuttivat suomalaiseseen arvomaailmaan tutkimusjaksolla, ei liene mitään syytä epäillä, etteivätkö ne vaikuttaisi myös tässä uudessa tilanteessa. Näitä ilmiöitä ja niiden vaikutuksia analysoitaessa Yhteiskuntatieteelliseen tietöarkiston arkistoitu A3-tutkimuksen aineisto antaa tutkijoille ainutlaatuisen mahdollisuuden jatkaa Schwartzin teoriaan perustuvaa, vuodesta 1991 alkanutta aikasarjaa. Siten selviäisi, miten edellisillä riveillä lyhyesti kuvatut ajan ilmiöt heijastuvat aikalaisten arvoihin lähivuosina.

Syyskuussa 2023 painoon mennyt kolmas painos on teoksen lopullinen ja viimeistelty versio, johon sisältyy arkistoidun aineiston tiivis esittely. Tutkimuksen arkistointivaiheessa teoksen tekstiä korjattiin ja täsmennettiin. Kolmas painos julkaistaan pehmeäkantisena ja e-kirjana, kun aineisto arkistoidaan Yhteiskuntatieteelliseen tietöarkistoon. Arkistoidut aineistot avataan opiskelijoiden ja tutkijoiden käyttöön, kun tiedostot on käännetty englanniksi. Lisätietoa tutkimuksesta löytyy kotisivuiltani www.puohiniemi.fi. Yhteiskuntatieteellinen tietöarkisto vastaa arkistoidun aineiston säilyttämisestä ja hallinnoinnista. Toivottavasti sinne talletetaan aikanaan myös tämän tutkimuksen aikasarjoja jatkavat aineistot.

Lippajärvellä 20.9.2023

Martti Puohiniemi

3. painokseen toukokuun 2024 alussa tehdyt tekstimuutokset

Kirja on painatettu 'on demand'-eli tarvepainatusmenetelmällä, joka mahdollistaa kirjojen painattamisen kysynnän mukaan. Menetelmä mahdollistaa vähäisten muutosten teon myynnissä olevaan painokseen. Kolmannen painoksen tekstiin tehtiin toukokuun 2024 alussa muutamia korjauksia. Näistä tärkein on aiempaa täsmällisempi näytteenmuodostuksen kuvaus, joka esitetään Liitteen 1.1. ensimmäisillä riveillä: *"Tutkimuksen tiedonkeruu on toteutettu kysely- ja haastattelumenetelmällä ajanjaksolla 1981-2015. Aineisto on kerätty kansallisina satunnaisnäytteinä. Näytteet on analyysivaiheessa painotettu tutkimusvuoden sukupuoli-, ikä- ja koulutusjakaumia vastaaviksi."* (s. 373). 'Edustava näyte' on tässä ja muualla kirjassa korvattu 'kansallisella näytteellä, joka on painotettu väestörakenteen mukaiseksi'. Liitteessä 1.2. tarkastellaan tutkimusaineiston edustavuutta. Tutkimuksen tuloksiin tekstimuutoksilla ei ole vaikutusta. Koska muutokset olivat vähäisiä, ei ISBN-tunnusta muutettu. Valmistustietosivulle merkitty painovuosi 2024 on paino-originaalin valmistumisvuosi.

Lippajärvellä 3.5.2024

Martti Puohiniemi

Suomalaisen arvomaailman muutos, globalisaatio ja ajan henki

Teos asettaa 34 vuoden aikana tapahtuneen arvomuutoksen ja sen seuraukset sekä arkisiin että yhteiskunnallisiin asiayhteyksiinsä. Markkinoiden globalisaatio työntyi kuin huomaamatta jokapäiväiseen elämään ja alkoi muuttaa vakaina pidettyjä arvoja. Vähin erin tapahtuvia arvomuutoksia tutkitaan suhteessa digitalisaatioon, ympäristöongelmiin sekä mediakäytön pirstaloitumiseen. Ne yhdistetään myös taloussuhdanteisiin, väestörakenteen muutoksiin sekä populismin nousuun.

Schwartzin arvoteoriaan perustuvan tutkimuksen sukupolven mittainen aikasarja (1981-2015) on niin pituudeltaan kuin aihepiireiltäänkin laajin olemassa oleva. Se kattaa liberaalin demokratian nousukauden alusta loppuun. Rajojen avautumisesta niiden sulkeutumiseen. Merkittävä yhteiskunnallinen muutosjakso houkutti tai pakotti ihmiset toimimaan uudella tavalla. Tai jäämään sivustakatsojiksi. Tutkimusjaksolla tapahtuneet arvomuutokset yhdistetään arvokarttojen avulla arkisiin ilmiöihin. Tämä auttaa lukijaa ymmärtämään omaa suhdettaan muuttuvaan maailmaan.

Sosiaalipsykologi, valtiotieteiden tohtori, Martti Puohiniemi on tutkinut suomalaisten arvoja ja asenteita 1980-luvun alusta lähtien. Hän on työskennellyt tutkimuslaitoksissa, mainostoimistoissa, yliopistossa ja omassa yrityksessään sekä kirjoittanut tutkimuksistaan viisi kirjaa, joista Mies-kirjan professori Göte Nymanin kanssa.

www.puohiniemi.fi

A3-trilogia:

- Arvot, asenteet ja ajankuva, 2002
- Täsmäelämän ja uusyhteisöllisyyden aika, 2006
- Suomalaisen arvomaailman muutos, globalisaatio ja ajan henki, 2022

Muita kirjoja suomalaisesta arvomaailmasta:

- Löytöretki yrityksen arvomaailmaan, 2003
- Mies. Arvot, roolit ja tunteet, 2007